

Kohtulahendite kogumik

KOHTUJURISTI ETTEPANEK
MANUEL CAMPOS SÁNCHEZ-BORDONA
esitatud 20. juulil 2017¹

Kohtuasi C-393/16

Comité Interprofessionnel du Vin de Champagne

versus

Aldi Süd Dienstleistungs-GmbH & Co. OHG, keda esindas **Aldi Süd Dienstleistungs-GmbH**, varem
Aldi Einkauf GmbH & Co. OHG Süd,
menetlusse astuja: **Galana NV**

(eelotsusetaotlus, mille on esitanud Bundesgerichtshof (Saksamaa Liitvabariigi kõrgeim üldkohus))

Eelotsusetaotlus – Põllumajandustoodete ühine turukorraldus – Kaitstud päritolunimetuste kaitse –
Mõisted „kaitstud päritolunimetuse maine ärakasutamine“, „väärkasutus, imiteerimine või seoste
tekitamine“ ja „valed või eksitavad tähised“ – Toiduaine, mille nimetus vastab sellele, millega
asjaomane avalikkus on harjunud – Asjaomase avalikkuse toote geograafilise päritolu suhtes
eksitamise võimalus

1. Üks Saksa supermarketikett müüb šampanjat sisaldavat sorbetti, mida turustatakse nime „Champagner Sorbet“ all. Kas selline tegevus on õiguspärane või kasutab tootja või turustaja tegelikult ära kaitstud päritolunimetusega soositud („KPN“) Prantsuse vahuveini mainet?
2. Sellise küsimuse esitab kokkuvõttes Bundesgerichtshof (Saksamaa Liitvabariigi kõrgeim üldkohus) oma eelotsusetaotluses, millele vastuse saamisel ta peab otsustama, kas Comité Interprofessionnel du Vin de Champagne'il („Campagne'i veinide tootmisharudevaheline komitee, edaspidi „CIVC“), kes kaitseb selle KPNi huve, on õigus nõuda sorbeti müügi lõpetamist.
3. Tuletasin ühes hiljutises ettepanekus² meelde, et Euroopa Kohtul on KPNide ja kaitstud geograafiliste tähiste (KGT) kohta ulatuslik kohtupraktika. Käesolevas kohtuasjas on tal võimalus seda laiendada nende juhtudele, kus on KPNiga kaitstud vahuvein (šampanja) kuulub toidu koostisesse ja on esitluskujul märgitud koostisainena.
4. Asja arutavale kohtule vastamiseks peab Euroopa Kohus lähtuma sellest, et „Champagner Sorbet“ on selle kohtu sõnul nimi, mida Saksamaal tavaliselt kasutatakse šampanjat sisaldava teatavat tüüpi jäätisemagustoidu kirjeldamiseks. Lisaks tuleb tal uurida erinevate õigusnormide (ühelt poolt KPNide ja teiselt poolt toiduainete märgistamise kohta) tõlgendamist, et saavutada tasakaal KPNide omanike ja nende toiduaine tootjate õiguste vahel, kes soovivad koostist pakendil esitada.

¹ Kohtumenetluse keel: hispaania.

² Esitatud 18. mail 2017 kohtuasjas EUIPO vs. Instituto dos Vinhos do Douro e do Porto IP (C-56/16 P, EU:C:2017:394).

I. Õiguslik raamistik

5. Bundesgerichtshof (Saksamaa Liitvabariigi kõrgeim üldkohus) viitab nii määrusele (EÜ) nr 1234/2007³ kui ka määrusele (EL) nr 1308/2013,⁴ millega eelmine kehtetuks tunnistati, vaatamata sellele, et viimane ei ole kohtuvaidlusele ajaliselt kohaldatav. Määrust nr 1308/2013 oleks vaja tõlgendada põhjusel, et esitatud tegevuse lõpetamise nõudel võivad olla õigusmõjud tulevikus, kui faktiline olukord tuleb otsustada selle määruse järgi.

6. Kuigi ma seda seisukohta ei vaidlusta, nimetan ainult määruse nr 1234/2007 sätteid, kuna vaidlusaluste faktiliste asjaolude ajal oli kohaldatav see määrus ja kuna kaks kohtuasja jaoks olulist artiklit (määruse nr 1234/2007 artikkel 118m ja määruse nr 1308/2013 artikkel 103) on analoogsed. Ma ei näe mingit probleemi nendest esimese tõlgendust *mutatis mutandis* teisele üle kanda.

A. Määrus nr 1234/2007

7. Selle artiklis 118m („Kaitse“) on sätestatud:

- „1. Kaitstud päritolunimetusi ja kaitstud geograafilisi tähiseid võivad kasutada kõik ettevõtjad, kes turustavad veini, mis on toodetud kooskõlas vastava tootespetsifikaadiga.
2. Kaitstud päritolunimetusi ja kaitstud geograafilisi tähiseid ning tootespetsifikaadiga kooskõlas kaitstud nimetusi kasutavaid veine kaitstakse:
 - a) kaitstud nimetuse otsese või kaudse kaubanduslikul eesmärgil kasutamise eest:
 - i) samalaadsetel toodetel, mis ei vasta kaitstud nimetuse tootespetsifikaadile, või
 - ii) kui sellise kasutusega kaasneb päritolunimetuse või geograafilise tähise maine ärakasutamine;
 - b) väärkasutuse, imiteerimise või seoste tekitamise eest ka siis, kui toote või teenuse tegelik päritolu on näidatud või kui kaitstud nimetus on tõlgitud või sellele on lisatud väljend „stiil“, „liik“, „meetod“, „toodetud nagu“, „imitatsioon“, „maitse“, „samasugune“ või muu samalaadne väljend;
 - c) muude toote lähtekohta, päritolu, laadi või olulisi omadusi käsitlevate valede või eksitavate märgete eest, mis esitatakse asjaomase toote sise- või välispakendil, reklaammaterjalides või tootega seotud dokumentides, ning selliste pakendite kasutamise eest, mis võivad jätta toote päritolust vale mulje;
 - d) muu tegevuse eest, mis võib tarbijat eksitada seoses toote tegeliku päritoluga.
3. Kaitstud päritolunimetused või kaitstud geograafilised tähised ei muutu ühenduses üldnimetusteks artikli 118k lõike 1 tähenduses.

[...]“

3 Nõukogu 22. detsembri 2007. aasta määrus, millega kehtestatakse põllumajandusturgude ühine korraldus ning mis käsitleb teatavate põllumajandustoodete erisätteid (ühise turukorralduse ühtne määrus) (ELT 2007, L 299, lk 1).

4 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. oktoobri 2013. aasta määrus, millega kehtestatakse põllumajandustoodete ühine turukorraldus ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EMÜ) nr 922/72, (EMÜ) nr 234/79, (EÜ) nr 1037/2001 ja (EÜ) nr 1234/2007 (ELT 2013, L 347, lk 671).

8. Määruse nr 1308/2013 põhjenduses 97, milles korratakse määruse nr 479/2008⁵ põhjendust 32, milles on vastu võetud määrusesse nr 1234/2007 määrusega nr 491/2009⁶ lisatud päritolunimetuste kaitse sätted, on märgitud järgmist:

„Registreeritud päritolunimetused ja geograafilised tähised peaksid olema kaitstud selliste kasutusviiside eest, millega seoses kasutatakse ära nõuetele vastavate toodete mainet. Ausa konkurentsi edendamiseks ja tarbijate eksitamise vältimiseks peaks kõnealune kaitse laienema ka toodetele ja teenustele, mida käesolevas määruses ei käsitleta, sealhulgas aluslepingute I lisas nimetatud toodetele ja teenustele.“

B. Direktiiv 2000/13/EÜ⁷

9. Toiduainete märgistamise valdkonnas oli vaidlusaluste faktiliste asjaolude toimumise ajal kehtiv õigusakt direktiiv⁸, mis on toodud käesoleva osa pealkirjas. Selle artikli 3 lõikes 1 on siin olulisena märgitud:

„1. Toidu märgistamisel artiklite 4–17 kohaselt, kui nendes sisalduvate erandite alusel ei ole sätestatud teisiti, on kohustuslik esitada ainult järgmised üksikasjalikud andmed:

- 1) nimetus, mille all toodet müüakse,
- 2) koostisosade loetelu,
- 3) teatavate koostisosade või koostisosade rühmade artiklis 7 ettenähtud kogus,

[...]“

10. Artikli 5 lõikes 1 on täpsustatud:

„1. Nimetus, mille all toitu müüakse, on kõnealuse toidu suhtes kohaldatavates ühenduse sätetes ettenähtud nimetus.

- a) Ühenduse sätete puudumise korral on nimetus, mille all toodet müüakse, selle liikmesriigi õigus- ja haldusnormides ettenähtud nimetus, kus toode müüakse lõpptarbijale või toitlustusettevõtetele.

Kui sellist nimetust ei ole, siis kasutatakse nimetusena, mille all toodet müüakse, toote harjumuspärasest nimetusest selles liikmesriigis, kus toode müüakse lõpptarbijale või toitlustusettevõtetele, või toidu ja vajaduse korral selle kasutamise kirjeldust, mis annab ostjale piisavalt selget teavet toote olemuse kohta ning võimaldab seda eristada, et vältida segiajamist teiste toodetega.

[...]“

5 Nõukogu 29. aprilli 2008. aasta määrus, mis käsitleb veinituru ühist korraldust ja millega muudetakse määrusi (EÜ) nr 1493/1999, (EÜ) nr 1782/2003, (EÜ) nr 1290/2005 ja (EÜ) nr 3/2008 ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EMÜ) nr 2392/86 ja (EÜ) nr 1493/1999 (ELT 2008, L 148, lk 1).

6 Nõukogu 25. mai 2009. aasta määrus, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 1234/2007, millega kehtestatakse põllumajandusturgude ühine korraldus ning mis käsitleb teatavate põllumajandustoodete erisätteid (ELT 2009, L 154, lk 1).

7 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. märtsi 2000. aasta direktiiv toidu märgistamist, esitlemist ja reklaami käsitlevate liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta (EÜT 2000, L 109, lk 29; ELT eriväljaanne 15/05, lk 75).

8 Tegelikult tunnistati see kehtetuks alles 13. detsembril 2014, st rohkem kui kaks aastat pärast põhikohtuasja faktiliste asjaolude toimumist, vastavalt kehtetuks tunnistamise sättele Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. oktoobri 2011. aasta määruses (EL) nr 1169/2011, milles käsitletakse toidualase teabe esitamist tarbijatele ning millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusi (EÜ) nr 1924/2006 ja (EÜ) nr 1925/2006 ning tunnistatakse kehtetuks komisjoni direktiiv 87/250/EMÜ, nõukogu direktiiv 90/496/EMÜ, komisjoni direktiiv 1999/10/EÜ, Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2000/13/EÜ, komisjoni direktiivid 2002/67/EÜ ja 2008/5/EÜ ning komisjoni määrus (EÜ) nr 608/2004 (ELT 2011, L 304, lk 18).

11. Artikli 6 lõikes 5 on sätestatud:

„Koostisosade loetelu sisaldab kõiki toidu lisaaineid kaalu järgi kahanevas järjestuses vastavalt nende kasutamisele toidu valmistamise ajal. Need on koondatud nõuetekohase pealkirja alla, mis sisaldab sõna „koostisosad“.

[...]“

12. Artikli 7 lõigetes 1 ja 5 on ette nähtud:

„1. Toidu tootmisel või valmistamisel tarvitatava koostisosa või koostisosade rühma kogus määratakse käesolevas artiklis ettenähtud korras.

[...]

5. Lõikes 1 nimetatud andmed esitatakse kas nimetuses, mille all toodet müüakse, või vahetult selle kõrval või koostisosade loetelus kõnealuse koostisosa või koostisosade rühmaga seoses.“

C. Kaitstud päritolunimetuse (KPN) või kaitstud geograafilise tähisega (KGT) koostisainet sisaldava toidu märgistamise suunised (IGP)⁹

13. Punktis 2.1 („Soovitused registreeritud nimetuste kasutamise kohta“) on sätestatud:

„1. Komisjon on seisukohal, et KPNi või KGTna registreeritud nimetuste esitamine toidu koostisainete loetelus oleks õiguspärane.

2. Ühtlasi leiab komisjon, et KPNi või KGTna registreeritud nimetuse võib esitada registreeritud nimetusega toodet sisaldava toidu müüginimetuse osana või müüginimetuse läheduses, samuti võib registreeritud nimetust kasutada vastava toidu märgistamisel, esitlemisel ja reklaamimisel, kui on täidetud järgmised tingimused.

- Kõnealune toit ei tohi sisaldada mitte ühtegi „võrreldavat koostisainet“ ehk mitte ühtegi koostisainet, millega saaks KPNi või KGTga toote täielikult või osaliselt asendada. Näitlikustades üldjoontes mõistet „võrreldav koostisaine“, leiab komisjon, et koostisaine „sinihallitusjuust“ on võrreldav koostisainega „Roquefort“.
- Lisaks tuleks registreeritud nimetusega koostisainet kasutada nii suures koguses, et see oleks kõnealuse toidu iseloomulike omaduste seisukohast oluline. Arvestades, et kõne alla võib tulla väga suur hulk erilaadseid juhtumeid, ei hakka komisjon välja pakkuma ühtselt kohaldatavat miinimumprotsenti. Näiteks KPNi või KGTga maitseaine üliväike kogus toidus võib teataval juhul tagada kõnealusele toidule tema iseloomulikud omadused. Samas on aga endastmõistetav, et kui toitu lisada üliväike kogus KPNi või KGTga liha, siis see ei saa toidu iseloomulikke omadusi tagada.
- KPNi või KGTga koostisaine sisaldusprotsent peaks parimal juhul olema märgitud vastava toidu müüginimetuse osana või vahetult selle läheduses, müüginimetuse puudumise korral toidu koostisainete loetelus, kohe vastava koostisaine järel.“

⁹ Komisjoni teatis (ELT 2010, C 341, lk 3; edaspidi „suunised“).

II. Faktilised asjaolud ja eelotsuse küsimused

14. Toidukaupu ja muid tarbekaupu supermarketites turustav äriühing Aldi Süd lasi 2012. aasta lõpus müügile Galana NV¹⁰ valmistatud toote nimega „Champagner Sorbet“, mille koostis sisaldab 12% šampanjat. Selle pakendi kujutis oli järgmine:

15. CIVC esitas Landgericht Münchenile (Müncheni piirkondlik kohus, Saksamaa) nõude, et Aldi Süd oma külmutatud tootes KPNi Champagne kasutamise lõpetaks, kuna ta pidas seda kasutust selle KPNi rikkumiseks.

16. Süüdimõistmise nõue, mis põhines määruse nr 1234/2007 artiklil 118m, rahuldati esimeses astmes, kuid apellatsioonistmes jättis Oberlandesgericht München (Müncheni kõrgem piirkondlik kohus, Saksamaa) selle rahuldamata.

17. CIVC kaebas apellatsioonimenetluses tehtud kohtuotsuse edasi eelotsusetaotluse esitanud kohtule. See kaldub tunnistama, et KPNi Champagne kasutamine külmutatud tootes kuulub määruse nr 1234/2007 artikli 118m lõike 2 punkti a alapunkti ii kohaldamisalasse, sest sõna „šampanja“ kasutatakse kaubanduslikult magustoidu kohta, mis ei vasta KPNiga Champagne kaitstud veinide tootespetsifikaadile.

18. Lisaks märgib ta, et KPNi Champagne maine võib kajastuda nimes „Champagner Sorbet“ positiivselt. Ta küsib siiski, kas on tegu KPNi ärakasutamisega määruse nr 1234/2007 artikli 118m lõike 2 punkti a alapunkti ii tähenduses, kuna see nimi vastab avalikkuse harjumuspärasele nimetusele magustoidu kohta, mis sisaldab sellele magustoidule selle olulise omaduse andmiseks piisavas koguses Champagne'i veini. Tuleks seega välistada, et tegu on KPNi maine ärakasutamisega, kui – nagu järeldas apellatsioonikohus – see kasutus on põhjendatud õigustatud huvist.

19. Võttes arvesse, et CIVC hagi võiks põhineda määruse nr 1234/2007 artikli 118m lõike 2 punktil b, kahtleb eelotsusetaotluse esitanud kohus samuti, kas KPNi niisugune kasutus võiks olla õigusvastane väärkasutus, imiteerimine või seoste tekitamine. Ta toob tõenduseks, et kasutamine peab olema õigusvastane ja seega õigustatud huvi korral, millega on kasutamine põhjendatud, oleks KPNi rikkumine välistatud.

20. Lõpuks CICV argumendi kohta, et Aldi Süd kasutas tähist „Champagner Sorbet“ määruse nr 1234/2007 artikli 118m lõike 2 punkti c tähenduses eksitavalt, soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, kas see õigusnorm hõlmab ainult juhtusid, kus eksitav tähis jätab avalikkusele vale mulje toote geograafilisest päritolust, või kas see hõlmab ka toote põhiomaduste suhtes eksitavaid tähiseid.

21. Selle taustal esitab Bundesgerichtshof (Saksamaa Liitvabariigi kõrgeim üldkohus) Euroopa Kohtule järgmised küsimused:

„1. Kas määruse (EÜ) nr 1234/2007 artikli 118m lõike 2 punkti a alapunkti ii ja määruse (EL) nr 1308/2013 artikli 103 lõike 2 punkti a alapunkti ii tuleb tõlgendada nii, et need on kohaldatavad ka siis, kui kaitstud päritolunimetust kasutatakse sellise toidu nimetuse osana, mis ei ole kooskõlas tootespetsifikaadiga, kuid millele on lisatud tootespetsifikaadile vastav koostisaine?

¹⁰ Galana NV astub põhikohtuasjas menetlusse äriühingu Aldi Süd toetuseks.

2. Juhul kui vastus esimesele küsimusele on jaatav:

Kas määruse (EÜ) nr 1234/2007 artikli 118m lõike 2 punkti a alapunkti ii ja määruse (EL) nr 1308/2013 artikli 103 lõike 2 punkti a alapunkti ii tuleb tõlgendada nii, et kaitstud päritolunimetuse kasutamine niisuguse toidu nimetuse osana, mis ei ole kooskõlas tootespetsifikaadiga, kuid millele on lisatud tootespetsifikaadile vastav koostisaine, kujutab endast päritolunimetuse maine ärakasutamist, kui toidu nimetus vastab sellele, millega on harjunud avalikkus, kellele toitu müügiks pakutakse, ja seda koostisainet on toidule lisatud piisavas koguses selleks, et see on kõnealuse toidu iseloomulike omaduste seisukohast oluline?

3. Kas määruse (EÜ) nr 1234/2007 artikli 118m lõike 2 punkti b ja määruse (EL) nr 1308/2013 artikli 103 lõike 2 punkti b tuleb tõlgendada nii, et kaitstud päritolunimetuse kasutamine teises eelotsuse küsimuses kirjeldatud asjaoludel tähendab väärkasutamist, imiteerimist või seoste tekitamist?
4. Kas määruse (EÜ) nr 1234/2007 artikli 118m lõike 2 punkti c ja määruse (EL) nr 1308/2013 artikli 103 lõike 2 punkti c tuleb tõlgendada nii, et need on kohaldatavad üksnes valede või eksitavate tähistete suhtes, mis võivad jätta asjaomasele avalikkusele toote geograafilisest päritolust vale mulje?“

III. Menetlus Euroopa Kohtus

22. Eelotsusetaotlus registreeriti Euroopa Kohtu sekretariaadis 14. juulil 2016.

23. Kirjalikud seisukohad esitasid CIVC, Galana NV, Prantsuse ja Portugali valitsus ning Euroopa Komisjon.

24. 18. mail 2017 peeti avalik kohtuistung, millel osalesid CIVC, Galana NV, Prantsuse valitsuse ja Euroopa Komisjoni esindajad.

IV. Poolte seisukohtade kokkuvõte

A. Esimene küsimus

25. Kõik pooled on üksmeelel selles, et esimesele eelotsuse küsimusele tuleks vastata jaatavalt. CIVC on seisukohal, et liidu õigusnormid kaitsevad KPNe otsese või kaudse kaubanduslikul eesmärgil kasutamise eest, milles püütakse selle mainet ära kasutada. See kaitse hõlmab KPNi kasutamist niisuguse toote nimega või toiduaine nimetusena, mis ei vasta tootespetsifikaadile. Kohtuotsusele Bureau National Interprofessionnel du Cognac¹¹ tuginedes väidab ta, et KPNi Champagne kasutamine muutmata kujul või tõlgituna toote „Champagner Sorbet“ osana on selle otsene kasutamine kaubanduslikul eesmärgil.

26. Prantsuse valitsus on seisukohal, et kuigi kohaldatavates määrustes ei ole KPNide kasutamist koostisainetena sõnaselgelt nimetatud, kaldub ta nende kaitse ning veinisektori ja põllumajandustoodete ja toidusektori õigusnormide kooskõla põhjal arvama, et need määrused on kohaldatavad ka sellele kasutusele.

¹¹ Kohtuotsus, 14.7.2011 (C-4/10 ja C-27/10, EU:C:2011:484, punkt 55).

27. Portugali valitsus lisab, et „Champagner“ on käesolevas asjas toote kõige tähenduslikum sõnaelement, samas kui sõna „sorbet“ on üldtermin, see tähendab ei mõjuta KPNi kasutuse üle otsustamist.

B. Teine küsimus

28. CIVC pooldab ka teisele küsimusele jaatavat vastust. Olles samasugusel seisukohal kui Portugali valitsus, tuletab ta meelde, et termin „ärakasutamine“ on samaväärne mingi asja kasutuse või kasutamisega, kusjuures piisab sellest, et saadakse eelis KPNi mainest. Nii on see tema arvates sorbeti puhul, milles kasutatakse sõna „Champagne“ märkimisega selle KPNiga kaitstud vahuveini kvaliteedi või prestiiži mainet. Ta välistab määruse (EÜ) nr 110/2008¹² artikli 10 lõike 1 kohaldamise analoogia alusel, kuna see säte piirub ainult piiritusjookidega ja kuna seadusandja ei ole tahtnud seda laiendada veinidele, kuid leiab asjassepuutuvaid elemente komisjoni suunistest.

29. CIVC peab samamoodi nagu Galana NV ja Prantsuse valitsuski asjassepuutumatuks seda, et toidu nimetus, mis sisaldab KPNi, vastab avalikkuse seas harjumuspäraselt tuntud nimetusele. Kui nõustuda vastupidisega, kaasneks sellega risk, et KPN muutub üldnimetuseks, vastupidi sellele, mida püütakse selle kaitsega vältida.

30. CIVC soovib teha kindlaks, kas sorbetis sisalduv šampanja kogus on piisav selleks, et anda sellele oluline omadus. Käesoleval juhul see nii ei ole, sest šampanja peamisi omadusi (selle mullid – peened ja püsivad, nagu ka maitse – värskendav, puuviljane ja kergelt hapukas) sorbetis ei ole. KPNi kasutamist ei õigusta ka toiduaine valmistamisel kasutatud šampanja osakaal (12%).

31. Galana NV ei pea asjakohaseks kasutada määruse nr 1234/2007 artikli 118m lõike 2 punkti a alapunkti ii, sest sorbeti nimi kajastab tegelikkust, on selge ega eksita avalikkust. Koostisainena lisatud šampanja kogus on piisav, et anda sorbetile olulist omadust. Lisaks vastab toiduaine suunistele, mis tema sõnul kinnitab tema tegevust.

32. Prantsuse valitsus on seisukohal, et KPNi kasutamine toiduaine nimetuse osana ei ole põhimõtteliselt keelatud, sest see iseenesest ei ole samaväärne selle KPNi maine ärakasutamisega. Ta rõhutab koos komisjoniga, et „ärakasutamine“ tähendab vastavalt Euroopa Kohtu praktikale, et ettevõtja saab kasutamisega geograafilise päritolu tähise mainest alusetult kasu.¹³

33. Liikmesriigi kohtu pädevuses on hinnata, kas suuniste tingimused on täidetud, ja võimalikult kaaluda muid hindamiskriteeriume, näiteks selle kasutuse proportsionaalsus, kuidas ettevõtja seda KPNi kasutab piltide ja viidete abil, nagu ka pakendil või toote reklaamis kasutatud kirjatüüp.

34. Portugali valitsus on seisukohal, et „Champagner Sorbet“ kasutab KPNi Champagne mainet lubamatult ära. KPNid peavad olema kaitstud igasugusel kujul kasutamise eest, takistades nende maine kasutamist; eelkõige tuleb vältida KPNi eristusvõime kahjustamist või nõrgendamist.

¹² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. jaanuari 2008. aasta määrus piiritusjookide määratlemise, kirjeldamise, esitlemise, märgistamise ja geograafiliste tähiste kaitse kohta ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EMÜ) nr 1576/89 (ELT 2008, L 39, lk 16; parandus: ELT 2009, L 228, lk 47).

¹³ Kohtuotsus, 14.7.2011, Bureau National Interprofessionnel du Cognac (C-4/10 ja C-27/10, EU:C:2011:484, punkt 46) ja kohtuotsus, 21.1.2016, Viiniverla (C-75/15, EU:C:2016:35, punkt 45).

35. Komisjon teeb ettepaneku vastata teisele küsimusele eitavalt. Ta seisab selle eest, et määrust (EL) nr 1151/2012¹⁴ (mis viitab suunistele) ja määruseid nr 1169/2011 ja nr 110/2008, eriti selle artikli 10 lõiget 1 osas, mis puudutab piiritusjoogi nimetamist toidu nimes, tuleb tõlgendada kooskõllaliselt. Ta juhib tähelepanu sellele, et KPNi Champagne kasutus vastab käesoleval juhul nendele tingimustele ning on kooskõllas määruse nr 1169/2011 artikli 9 lõike 1 punktidega a ja b, nagu ka artikli 17 lõikega 1 ning artiklitega 18 ja 22.

C. Kolmas küsimus

36. CIVC pooldab jaatavat vastust ka sellele küsimusele. Ta on arvamisel - mis langeb sisuliselt kokku Portugali valitsuse arvamusega -, et „Champagner Sorbet“ tekitab KPNiga Champagne seose määruse nr 1234/2007 artikli 118m lõike 2 punkti b tähenduses, isegi kui see väljend vastab sellele, millega avalikkus on harjunud, ja koostisainet on lisatud piisavas koguses selleks, et anda sorbetile iseloomulik omadus. Mõiste „seose tekitamine“ hõlmab tema arvates juhtu, kus toidu nimetus sisaldab KPNi, pannes tarbijat seostama seda toodet selle nimetusega kaitstud koostisainega.

37. Galana NV ja Prantsuse valitsus eitavad, et KPNi Champagne kasutus oleks käesoleval juhul väärkasutus, imiteerimine või seose tekitamine. Need mõisted eeldavad toote jäljendamist või KPNist inspireeritud sõnu või viidet KPNile, kui tootespetsifikaadi nõuded ei ole täidetud, samas kui siin on tegu KPNi otsese kasutusega.

38. Komisjon on seisukohal, et „Champagner Sorbet“ kirjeldab vabatahtlikult ja otseselt sellist sisu, mis välistab igasuguse seose tekitamise, imiteerimise või muul kujul KPNi omastamise. Ka ei ole tarbija eksitamist sorbeti päritolu suhtes, sest teavitatakse selgelt, et sorbett sisaldab olulises koguses šampanjat, mis on pärit sellest Prantsusmaa piirkonnast.

D. Neljas küsimus

39. CIVC on seisukohal, et sellel küsimusele tuleb vastata eitavalt. Tema – ja Prantsuse valitsuse – arvates laieneb määruse nr 1234/2007 artikli 118m lõike 2 punkt c valetähistele nii toote olemuse kui ka selle iseloomulike omaduste seisukohast.

40. Galana NV välistab – nagu komisjon –, et määruse nr 1234/2007 artikli 118m lõike 2 punkt c oleks kohaldatav, sest see õigusnorm hõlmab tema arvates ainult veinitooteid. Teise võimalusena leiab ta, et see on laiendatav valedetele või eksitavatele tähistele, mis võivad asjaomast avalikkust toote geograafilise päritolu suhtes eksitada.

41. Portugali valitsuse hinnangul võivad valed või eksitavad tähised jätta avalikkusele eksitava mulje toote geograafilise päritolu suhtes ja ta leiab, et nimed, milles kasutatakse neid tähiseid vahendina, ei tohiks lubatud olla.

V. Õiguslik analüüs

A. Esimene küsimus

42. Eelotsusetaotluse esitanud kohus palub eelnevalt selgitada määruse nr 1234/2007 artikli 118m lõike 2 punkti a alapunkti ii kohaldamisala. Teda huvitab konkreetselt, et selgitataks välja, kas see hõlmab niisuguseid olukordi nagu käesolevas asjas, kus KPN Champagne on teatud koguses seda vahuveini sisaldava sorbeti nime *osa*.

¹⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. novembri 2012. aasta määrus põllumajandustoodete ja toidu kvaliteedikavade kohta (ELT 2012, L 343, lk 1).

43. Kõik eelotsusemenetluses menetlusse astujad jagavad eelotsusetaotluse esitanud kohtu arvamust, et tema esimesele küsimusele tuleks vastata jaatavalt. Eelotsusetaotluses avaldatud kahtlused tekkisid, kantult Saksa doktriini mõne osa põhiseisukohast, et see õigusnorm on kohaldatav ainult KPNi kasutamisele *identses* väljenduses. Seevastu *sarnaste* väljenduste kasutamine kuulub nende sõnul määruse nr 1234/2007 artikli 118m lõike 2 punkti b alla.

44. Arvan, et selle teesiga¹⁵ ei saa mitmel põhjusel nõustuda. Esiteks, nagu märgib Prantsuse valitsus, on selles artiklis määratletud väga lai kohaldamisala, kooskõlas kaitsega, mis tahetakse KPNidele anda. Sellega ei oleks vastavuses tõlgendus, mis näiteks välistab KPNi tõlke kasutamise, mis oleks üleastumine igasuguse otsese ja kaudse kasutuse keelust.

45. Teiseks, nagu märgib komisjon, tuvastas Euroopa Kohus juba kohtuotsuses Bureau National Interprofessionnel du Cognac¹⁶, et geograafilist tähist või sellist tähist üldnimetuse ja tõlke kujul sisaldava kaubamärgi kasutamine toodete (selles asjas piiritusjookide) jaoks, mis ei vasta vastavatele spetsifikaatidele, kujutab endast selle geograafilise tähise *otsest* kaubanduslikul eesmärgil kasutamist.

46. Lõpuks on määruse nr 1234/2007 artikli 118m lõike 2 punktis a sätestatud kasutusviisid (otsene ja kaudne) ja tooted (samalaadsed ja erinevad),¹⁷ mille vastu KPN peaks andma kaitse. Samalaadsete toodete vastu saab kasutada KPNi kaitset, kui need ei vasta tootespetsifikaadile, samas kui mitte samalaadsete puhul tuleb tõendada, et need kasutavad ära KPNi mainet. Seevastu punkt b ja tõenäoliselt ka mõlemad järgnevad punktid puudutavad teatavaid ebaausaid teguviise, mille vastu KPNide omanikud saavad ennast kaitsta, kooskõlas kohustustega, mis tulenevad rahvusvahelistest konventsioonidest, millega liit ja liikmesriigid on ühinenud.¹⁸ Nendes kasutustes eeldatakse kavatsust nimetatud mainet ära kasutada.

47. Leian seega, et kohaldatav on määruse nr 1234/2007 artikli 118m lõike 2 punkti a alapunkt ii, mis tähendab vastata esimesele küsimusele jaatavalt.

B. Teine eelotsuse küsimus

48. Asja arutav kohus soovib teada, kas KPNi kasutamine niisuguse toidu nime osana, mis ei vasta tootespetsifikaadile ja millele on lisatud koostisainet (käesoleval juhul šampanja), mis aga vastab sellele tootespetsifikaadile, kuulub määruse nr 1234/2007 artikli 118m lõike 2 punkti a alapunktis ii sätestatud keelu alla, kui:

- toidu nimetus vastab sellele, millega asjaomane avalikkus on harjunud; ja
- lisatud koostisaine kogus on piisav selleks, et anda tootele iseloomulik omadus.

¹⁵ Kui ma õigesti aru saan, pooldab see määruse nr 1234/2007 artikli 118m lõike 2 tõlgendust, mille alusel oleks punkt a kohaldatav KPNi kasutustele, kus KPNi kasutatakse täpselt samal kujul, nagu see on registreeritud, samas kui punkt b viitab sarnaste nimetuste kasutamisele, mis on registreeritud KPNist suuremal või vähemal määral erinevad. Vt eelotsusetaotluse punkt 29.

¹⁶ Kohtuotsus, 14.7.2011 (C-4/10 ja C-27/10, EU:C:2011:484, punkt 55). Vaatamata sellele, et nimetatud kohtuotsus tehti seoses määrusega nr 110/2008, ei ole selle analoogia alusel käesolevale asjale ülekantavuses kahtlust, arvestades selle määruse artikli 16 nii sõnalist kui ka teleoloogilist sarnasust määruse nr 1234/2007 artikliga 118m.

¹⁷ Le Goffic, C., *La protection des indications géographiques*, kirj LITEC, Paris, 2010, lk 137.

¹⁸ Võrdle määruse nr 1234/2007 artikli 118m lõike 2 punkte b, c ja d registreeritud päritolunimetuste kaitse ja nende rahvusvahelise registreerimise Lissaboni lepingu (mida on muudetud 28. septembril 1979) artikliga 3 ja Maaailma Kaubandusorganisatsiooni (WTO) asutamislepingu (EÜT 1994, L 336, lk 3; ELT eriväljaanne 11/21, lk 82) lisas 1C oleva 15. aprilli 1994. aasta intellektuaalomandi õiguste kaubandusaspektide lepingu (TRIPS) (EÜT 1994, L 336, lk 214; eriväljaanne 11/21, lk 305) artikli 22 lõike 2 punktiga b, mis viitab Stockholmis 1967. aastal muudetud redaktsioonis tööstusomandi kaitse Pariisi konventsiooni artiklile 10a.

49. Apellatsioonikohus oli järeldanud, et turustajal oli *õigustatud huvi* kasutada KPNi Champagne just nendel kahel põhjusel: a) saksa keeles ja selle kokakunstikirjanduses on „Champagner Sorbet“ tavapärase väljend külmutatud magustoidu kohta, mille valmistamiseks on vaja Prantsuse vahuveini; ja b) Galana NV toode sisaldab šampanjat 12%, mis on piisav kogus selleks, et anda sorbetile selle vahuveini iseloomulik omadus (konkreetselt selle maitse).

50. Bundesgerichtshof (Saksamaa Liitvabariigi kõrgeim üldkohus) ei näi jagavat apellatsioonikohtu hinnangut, kes oli esimese hinnangul tunnistanud eelmise punkti punktides a ja b kirjeldatud faktilisi asjaolusid, viimata läbi vajalikku faktiliste asjaolude hindamist. Sellegipoolest märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, et on võimalus, et niisugune *õigustatud huvi* võib järelduda tootemärgistust käsitlevatest liidu õigusnormidest¹⁹ koostoimes põllumajandustoodete ja toidu kvaliteeti käsitlevate õigusnormidega.²⁰

51. Järelikult on teisele eelotsuse küsimusele vastamiseks vaja analüüsida nii KPNide kaitset kui ka toidu märgistamist käsitlevaid õigusnorme.

1. KPNi maine ärakasutamine

52. Kui nõustuda sellega, et tegu on otsese kasutusega kaubanduslikul eesmärgil (vastuseks esimesele küsimusele), siis tunnistab eelotsusetaotluse esitanud kohus, et KPNi Champagne kasutus vastaks sel juhul määruse nr 1234/2007 artikli 118m lõike 2 punkti a alapunkti ii nõudele (s.o kasutaks selle KPNi mainet ära), kui kostjal ei oleks oma tegevuses õigustatud huvi.

53. Euroopa Kohus on alates kohtuasjast „Sekt-Weinbrand“²¹ kindlaks määranud, mis on KPNide ülesanne: anda teavet ja tagada, et sellega tähistatul on tõepoolest selle geograafilisest päritolukohast tulenevad kvaliteet ja iseloomulikud omadused. Juba 1970. aastatel nõuti koha ja kvaliteedi topeltseost, mis hiljem sätestati õigusnormides põllumajandustoodete ja toidu²² ning veinisektori kohta.²³

54. Määruse nr 1234/2007 eesmärk veinide KPNide puhul on tagada tarbijale ja teisest küljest ka vastavate nimetuste omanikele, et nende nimetustega kaitstud tooted vastavad nende geograafilise päritolu põhjal kõrgetasemelisele kvaliteedistandardile.²⁴

55. Kui KPNi kasutatakse toidu turustamise eesmärgil, tähendab KPNi *täieliku* nime lisamine selle toote nimetusse loogiliselt juba iseenesest prestiiži ja kaitstud kvaliteedi maine ärakasutamist. Seepärast tuleb seda tegevust põhimõtteliselt lugeda õigusvastaseks.

56. Võib aga siiski olla kokku lepitud, et töödeldud kaupade kaubanduses võib KPNi kasutada oma toote nime osana isik, kes tõendab, et tal on selleks õigustatud huvi. Eelotsusetaotluse esitanud kohus esitab oma küsimuse, mis tekkis seoses otseselt kaubanduslikul eesmärgil kasutamisega, just nimelt dihhotoomia alusel: „kasutus, milles kasutatakse ära KPNi mainet/õigustatud huvi“, nii et kui viimast ei ole, on tegu maine ärakasutamisega.

19 Ta viitab eelkõige faktiliste asjaolude toimumise ajal kehtinud direktiivi 2000/13 artiklitele 5 ja 7 (vt käesoleva ettepaneku punkt 9 jj), ilma et see piiraks määruse nr 1169/2011 artikli 9 lõike 1 punkti a ja artikli 17 tõlgenduse arvessevõtmist. Viimati nimetatud määrusega tunnistati direktiiv 2000/13 kehtetuks alates 13. detsembrist 2014 ning see ei ole seega käesolevas asjas ajaliselt kohaldatav.

20 Konkreetselt määruse nr 1151/2012, mille põhjenduses 32 on viidatud suunistele, artikli 13 lõike 1 punktid a ja b.

21 Kohtuotsus, 20.2.1975, komisjon vs. Saksamaa (12/74, EU:C:1975:23).

22 Vt selgitused KPNide päritolu kohta kohtujuristi ettepanekus, Ruiz-Jarabo Colomer, kohtuasi Saksamaa ja Taani vs. komisjon (C-465/02 ja C-466/02, EU:C:2005:636, punktid 5 jj).

23 Näiteks joonealuses märkuses 5 viidatud määruse (EÜ) nr 479/2008 põhjendustes 27 ja 32. Kuigi nimetatud õigusnorm on juba kehtetuks tunnistatud, on nende põhjenduste sisu kergete muudatustega olemas määruse nr 1308/2013 põhjendustes.

24 Viitan selle kohta punktile 63 oma ettepanekus kohtuasjas EUIPO vs. Instituto dos Vinhos do Douro e do Porto IP (C-56/16 P, EU:C:2017:394).

57. Õigustatud huvi võib tuleneda kas varasema õiguse (näiteks teist liiki intellektuaalomandi) omandiõigusest või seadusest tuleneva nõude täitmisest. Ka väljaspool neid juhtusid ja väljaspool *otsese* kaubanduse valdkonda nõustun Prantsuse valitsusega selles, et peavad olema valdkonnad, kus on õiguspärane KPNi kasutamine kolmandate isikute poolt,²⁵ see tähendab olukordades, kus KPNi kasutamist võib pidada tulenevaks põhimõttest *ius usus inocui*.

58. Tegelikult on muud liiki intellektuaalomandi puhul Euroopa Kohus tunnistanud valdkondi, milles kaitstud märkide või teoste kasutamine kolmandate isikute poolt ei riku nende omanike õigusi. Nii on ta kaubamärgiõiguses lubanud kirjeldavat kasutust potentsiaalsele kliendile müügiks pakutava toote iseloomulike omaduste tutvustamiseks.²⁶ Samuti on ta lubanud kasutusi, mille puhul tarbija ei taju märki tõendusena, et selle märgiga tähistatud tooted pärinevad kaubamärgi omanikust ettevõtjalt.²⁷

59. Autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste valdkonnas on direktiivi 2001/29/EÜ²⁸ artikli 5 lõigete 1 ja 5 seisukohast aktsepteeritud õiguspärasena autoriõigusega kaitstud teosest vahemälus ja ekraanil tehtud koopiaid;²⁹ lühiajalist reprodutseerimist, mis teeb võimalikuks satelliitdekoodri ja teleekraani korrektse toimimise, selleks et vastu võtta kaitstud teoseid sisaldavaid saateid;³⁰ ja ajaleheartiklite kokkuvõtete koostamist, vaatamata sellele, et nendele artiklitele autoriõiguse omajad ei ole selleks luba andnud.³¹

60. See käsitlusviis on pealegi kooskõlas Euroopa Kohtu kordavate kohtuotsustega, mille kohaselt peab geograafilise tähise maine ärakasutamine toimuma „alusetult“.³² Kuigi need otsused on tehtud seoses määruse nr 110/2008 (piiritusjookide geograafiliste tähiste kohta) artikliga 16, õigustab selle artikli sarnasus määruse nr 1234/2007 artikli 118m lõike 2 punktiga a niisuguse tõlgenduse ülekandmist veinivaldkonda.³³ Seega, kui on õigustatud huvi, ei või KPNi kasutamist kvalifitseerida *alusetuks*.

61. Käesoleva kohtuasja juurde tagasi tulles ja arvestades, et Galana NV ei toonud põhjenduseks ühtegi varasemat õigust, tuleb välja selgitada, kas KPNi Champagne kasutus tema toodetud sorbeti nimes tuleneb mõnest seaduslikust nõudest või kas seda võib pidada kahjutuks.

2. Õigustatud huvi KPNi kasutuseks

62. Nagu juba märgitud, küsib eelotsusetaotluse esitanud kohus kahe spetsiifilise tingimuse asjassepuutuvuse kohta, mis võiksid tekitada vastavad õigustatud huvid: a) toote nimi vastab sellele, millega asjaomane avalikkus on harjunud; ja b) sorbett sisaldab šampanjat piisavas koguses selleks, et anda sellele iseloomulik omadus.

25 Pean silmas restorani menüüd, mille magustoitide hulgas on šampanjasorbett, või selle valmistamise retsepti väljaannet. Kohtuistungil tõi Galana kaitsja näiteks šampusepokaalide (nn flöödikujulised) reklaami, milles kasutatakse seda väljendust.

26 Kohtuotsus, 14.5.2002, Hölterhoff (C-2/00, EU:C:2002:287, punkt 16). See puudutas äriläbirääkimisi, milles hr Hölterhoff pakkus kliendile müügiks poolväär- ja ilukive, mille lõiketehnika ta nimetas nimega „Spirit Sun“ ja „Context Cut“, mis on konkurendi nimel registreeritud kaubamärgid.

27 Kohtuotsus, 25.1.2007, Adam Opel (C-48/05, EU:C:2007:55, punkt 24) ja kohtujuristi ettepanek, Ruiz-Jarabo Colomer, selles kohtuasjas (EU:C:2006:154, punkt 35 jj). See puudutas kaubamärgi Opel logo kasutamist ettevõtja AUTEK, kes ei ole Opeliga seotud, müüdavate mudelautode iluvõrel.

28 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. mai 2001. aasta direktiiv autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste teatavate aspektide ühtlustamise kohta infoühiskonnas (EÜT 2001, L 167, lk 10; ETL eriväljaanne 17/01, lk 230).

29 Kohtuotsus, 5.6.2014, Public Relations Consultants Association (C-360/13, EU:C:2014:1195, punktid 26 ja 27).

30 Kohtuotsus, 4.10.2011, Football Association Premier League jt (C-403/08 ja C-429/08, EU:C:2011:631, punktid 170–172).

31 Kohtumäärus, 17.1.2012, Infopaq International (C-302/10, EU:C:2012:16, punktid 44 ja 45).

32 Kohtuotsused, 14.7.2011, Bureau National Interprofessionnel du Cognac (C-4/10 ja C-27/10, EU:C:2011:484, punkt 46) ja 21.1.2016, Viiniverla (C-75/15, EU:C:2016:35, punkt 45).

33 Selle kohta on määruse nr 479/2008 põhjenduses 32, millega lisati selle artiklisse 45 siin arutatava artikli 118m praegune redaktsioon, alguses märgitud, et „päritolunimetused [...] peaksid olema kaitstud selliste kasutusviiside eest, millega seoses kasutatakse *põhjendamatult* ära nõuetele vastavate toodete saavutatud mainet“ (kohtujuristi kursiiv).

63. Neid kahte tingimust tuleb seega analüüsida eraldi, ilma et neid tuleks minu arvates pidada ainsateks, mis on olulised selleks, et välja selgitada, kas tegu on KPNi alusetu ärakasutamisega.

a) KPNi sisaldav toote nimi ja avalikkuse harjumused

64. Kõik pooled peale komisjoni nõustuvad, et Saksa tarbija harjumused ei õigusta KPNi Champagne kasutust sorbeti kaubanduslikul esitluskujul. Tunnistada vastupidist oleks sama mis muuta see KPN üldnimetuseks, mida saab iga ettevõtja vabalt kasutada.

65. Olen samal arvamusel, sest üks veinide KPNide kaitse põhieesmärgi on takistada nende muutumist üldnimetusteks.³⁴ KPNi vahet tegemata kasutamine sellega mitteseotud toodetes võib panna avalikkuse arvama, et KPNide iseloomulikke nimesid võib laiendada ka toodetele, mis on toodetud väljaspool KPNi territooriumi. See soosiks nii KPNi kasutamist pelgalt üldsõnana, ka siis, kui selline kasutus piirdub konkreetse riigiga. Ei tohi unustada, et KPNide kaitse peab olema kõikides liikmesriikides sama, seda mõne riigi tarbijate harjumuste tõttu killustamata.³⁵

66. Seaduslikult on veinide KPNidel vastavalt määruse nr 1234/2007 artikli 118m lõikele 3 pärast registreerimist alaline kaitse, ehkki seda saab tühistada. Nende kaitset ohustaks see, kui – ka kolmandates riikides³⁶ – üldlevinud kasutuse tõttu muutuvad KPNide oma nimed tegelikkuses üldkasutatavaks, kuna üldkasutatavateks muutunud nimetusi ei saa registreerida.³⁷ Niisuguste kasutuste ärahoidmine, mis võivad muuta nimetused tavaliseks, on seega muutunud pigem tungivaks vajaduseks kui lihtsalt KPNidega kaitstud veinide tootjate püüdluseks.

67. Sellest, et väljend „Champagner Sorbet“ on ühes või mitmes liikmesriigis sorbeti tähistamiseks tavaline, ei piisa selleks, et tunnistada turustaja õigustatud huvi, mis lubab tal selle toote kaubanduslikul esitluskujul kasutada KPNi nime *Champagne*.

b) KPNiga koostisaine piisavas koguses kasutamise teel selle iseloomuliku omaduse andmine

68. Nõustun komisjoniga selles, et käesolevas kohtuasjas tuleb tõlgendada liidu üldnorme toidu märgistamise kohta (peamiselt sätestatud direktiivis 2000/13 ja selle kehtetuks tunnistatud õigusnormis – määruses nr 1169/2011), sest sorbett – mis on mõistagi üks nendest toodetest – ei ole KPNiga kaetud.³⁸

69. Vastavalt direktiivile 2000/13 peab toidu märgistusel olema „nimetus, mille all toodet müüakse, koostisosade loetelu ja teatavate koostisosade [...] kogus“.³⁹ „Nimetus, mille all toodet müüakse“⁴⁰ tähendab kohaldatavates liidu õigusaktides või nende puudumisel liikmesriigi õigusaktides ette nähtud nimetust. Selle puudumisel loetakse valdavaks „toote harjumuspärast nimetust selles liikmesriigis“.

34 Viitan oma ettepaneku punktidele 87-89 kohtuasjas EUIPO vs. Instituto dos Vinhos do Douro e do Porto IP (C-56/16 P, EU:C:2017:394).

35 Kohtuistungil vihjati, kuidas on tulnud väljakujunenud harjumusi muuta mõnes liikmesriigis, kus selle ajani kasutati üldnimetustena nimetusi, mis alates liidu õigusnormide vastuvõtmisest on pärast veinide KPNid (*champagne*’i juhtum on paradigmaatiline). Sama kehtib ka Euroopa KPNide ühendusevälise kaitsega kahe- või mitmepoolsete lepingute abil.

36 Kuigi registreeritud päritolunimetuste kaitse ja nende rahvusvahelise registreerimise Lissaboni lepingu Genfi protokolli (vastu võetud 20. mail 2015) artiklis 12 on samuti ette nähtud alaline kaitse, ei ole see leping veel jõustunud.

37 Nii on see sätestatud määruse nr 1234/2007 artikli 118k lõikes 1, millest sai hiljem määruse nr 1308/2013 artikli 101 lõige 1.

38 Seevastu veinitoodete märgistamist reguleerivad määruse nr 1308/2013 artiklid 117-123 ja piiritusjookide geograafiliste tähistate märgistamist määrus nr 110/2008. Mõlemad toimivad erinormina (*lex specialis*) toiduainete suhtes kehtivast üldnormist.

39 Artikli 3 lõike 1 punktid 1, 2 ja 3. Samaväärsed sätted määruses nr 1169/2011, mis on kehtiv alates 13. detsembrist 2014, on artikli 9 lõike 1 punktid a, b ja d.

40 Direktiivi 2000/13 artikli 5 lõike 1 punkt a, mis on samaväärne määruse nr 1169/2011 artikliga 17.

70. Esmapilgul näib, et „Champagner Sorbet“ vastab märgistuse õigusnormidele, mis annab Galana NV-le õigustatud huvi oma toiduainet nii nimetada. Vastavalt määruse nr 1151/2012 artikli 13 lõike 1 punktidele a ja b on aga registreeritud KPNid kaitstud ka siis, kui neid kasutatakse koostisainetena. Tuleb seega välja selgitada, milline on selle kaitse piir.

71. Vastavalt direktiivi 2000/13 artikli 6 lõikele 5⁴¹ on tootja kohustatud loetlema toote märgistusel kõik selle koostisained. Kui koostisaine esineb toidukauba „nimetuses, mille all seda müüakse“ (nagu käesolevas kohtuasjas), tuleb sisaldus väljendada protsentides, nagu näeb ette selle direktiivi artikli 7 lõige 4.⁴²

72. Ei direktiivis 2000/13 ega määruses nr 1169/2011 ei ole otseselt nimetatud KPNiga kaetud koostisaineid. Selle olukorra korvamiseks ja selgitamiseks avaldas komisjon 2010. aastal suunised (millele on viidatud määruse nr 1151/2012 põhjenduses 32). Kuna neil ei ole õigusnormi siduvust,⁴³ tuleb neid arvesse võtta sellepärast, et need väljendavad selle institutsiooni seisukohta.

73. Suuniste kohaselt võib lisaks juba nimetatud koostise loetelule KPNi iseloomuliku nime märkida „registreeritud nimetusega toodet sisaldava toidu müüginimetuse osana või müüginimetuse läheduses, samuti võib registreeritud nimetust kasutada vastava toidu märgistamisel, esitlemisel ja reklaamimisel“, kui on täidetud tingimused, mille ma ära tõin käesoleva ettepaneku punktis 13.

74. Kas need kolm tingimust on käesolevas asjas täidetud, on liikmesriigi kohtute hinnata, kellel on kõige paremad eeldused hinnata kohtuvaidluse faktilisi asjaolusid ja anda neile õiguslik hinnang. Piirdun seega sellega, et esitan mõne arutluspunkti, mis võivad neile selles abiks olla.

75. Esimene tingimus (et muid KPNiga kaitstud koostisainega „samalaadseid koostisaineid“ ei ole) selgub lihtsal ja piisavalt objektiivsel hindamisel. Miski ei näi viitavat sellele, et „Champagner Sorbet“ sisaldab muid KPNiga kaitstud vahuveiniga samalaadseid koostisaineid, mis võiksid seda asendada.

76. Teine tingimus (et koostisainet kasutatakse piisavas koguses selleks, et anda toiduainele selle iseloomulik omadus) on keerulisem. Vastupidi CIVC arvamusele ei tähenda see mitte seda, et leitakse kaitstud koostisaine iseloomulikke omadusi toidus, vaid et sellel toidul on üks KPNiga seotud iseloomulik omadus.⁴⁴

77. Ent ka see reegel ei ole piisavalt kindel. Mitte alati ei ole koguseline tegur kõige olulisem selleks, et anda toidule iseloomulik omadus.⁴⁵ Toidu puhul antakse see tavaliselt aroomi ja maitsega, mille annab toidule KPNiga kaitstud koostisaine, aga võib olla veel muid olulisi tegureid.⁴⁶ Jällegi, selle, kas Champagne'i veini lisamine annab sorbetile iseloomuliku omaduse selles tähenduses, mida ma just selgitasin, selgitab välja liikmesriigi kohus esitatud tõendite⁴⁷ ja faktiliste asjaolude tema enda poolt hindamise põhjal.

41 Sellele vastav hilisem säte on määruse nr 1169/2011 artikli 18 lõige 1. Direktiiv 2000/13 on selles aspektis kohaldatav veinisektoris, nagu tuletab meelde määruse nr 1308/2013 artikkel 118.

42 Seadusandja on usaldanud toiduaine tootja otsustada, kuhu ta koostisaine protsentuaalse sisalduse märgib: a) nimetuses, mille all toodet müüakse; b) selle nimetuse juurde; või c) koostise loetelus. Käesoleval juhul on see loetelu pakendi allosas.

43 Nendes on kinnitatud, et nende kohaldamine on vabatahtlik ja et need „ei kujuta endast KPNe või KGTsid käsitlevate Euroopa Liidu õigusaktide ega märgistamise direktiivi õiguslikult siduvat käsitlust“.

44 Komisjon on mõistlikel kaalutlustel hoidunud suunistes ühtse kasutusprotsendi nimetamisest. Ta annab siiski mõista, et kehtib reegel, mille alusel suurema kogusega KPNiga koostisainega on selle iseloomuliku omaduse andmise tõenäosus suurem.

45 Näiteks on KPNiga kaitstud tooteid, nagu mõni trühvlisort, mis on toidule väheses koguses lisatuna kohe lõhna järgi äratuntavad ja jätavad vaieldamatu jälje maitsele.

46 Koostisainet on toiduaine märgistusel seega võimalik märkida „nimetuses, mille all toodet müüakse“ või selle kõrval, kui tootel on KPNiga kaitstud aroom ja/või maitse. Ei saa siiski välistada muid tegureid, nagu tekstuur või värvus, mida ma ei pea aga toiduainete puhul, nagu eespool märgitud, nii otsustavaks.

47 Seda tüüpi kohtuvaidlustes võivad olla tarvilikud ekspertiisitõendid gastronoomiaekspertidelt, kes selgitavad šampanjasorbeti omadusi, või tarbijate antud tunnistustel põhinevad aruanded, et tõendada, et sorbetil on selle vahuveini maitse. Liikmesriikide menetlustava on selles suhtes väga rikas: vt konkreetselt šampanja kohta Cour d'appel de Paris' (Pariisi apellatsioonikohus) kohtuotsus, 15.3.2013, kohtuasjas SAS Euralis Gastronomie vs. CIVC, mida kinnitas Cour de cassation (Prantsusmaa kõrgeim kohus) 25. novembril 2013.

78. Kolmas tingimus on tõlgendajale kõige probleemsem. Praegu on vaieldav, kas direktiivi 2000/13 artikli 7 lõike 5 tingimus on täidetud.⁴⁸ Igal juhul, kuna selle redaktsioonis on kasutatud määrust „parimal juhul“, võtab see sättelt jõu, ka suunava jõu. Koostisaine protsendi täpsustamine toiduaines muutub järelikult selliseks teguriks, mille olulisust tuleb hinnata direktiivi 2000/13 enda seisukohast.

79. Kordan, et neil eeldustel tuleb seda, kas KPNi koostisaine, mida toidule lisatakse, annab sellele iseloomuliku omaduse, nii et see peab olema märgistusel märgitud, hinnata liikmesriigi kohtutel.

c) Muude elementide, mis aitavad KPNi mainet ära kasutada, esinemine

80. Vastus eelotsusetaotluse esitanud kohtule ei oleks täielik, kui piirduks ainult sellega, kas esineb turustaja õigustatud huvi, tulenevalt sellest, et ta järgib suuniseid, mis lubaks tal lisada oma toidu märgitusele KPNi kaitstud koostisaineid.

81. Kuna nendes suunistes sätestatud kolm tingimust on lahutamatud teatud eeltingimustest (heauskus ja tarbija eksitamise puudumine), mida on nimetatud punktis 1.1 suuniste tausta kirjelduses.

82. Selle üle otsustamisel, kas on tegu KPNi alusetu kasutamisega (maine õigusvastane ärakasutamine), tuleb kindlasti lähtuda sellest, kas tootes on selle KPNi kaitstud koostisainet piisavas koguses, mis annaks toidule iseloomuliku omaduse. See asjaolu ei anna aga õigust kasutada KPNi vaidluse esemeks olevas sorbetis, kui on muid elemente (eelkõige märgistuse esitluskujul), mis näitavad ajel KPNi prestiiži kasutada, omastades selle maine.

83. Käesolevas kohtuasjas on märgistusele, mis on nähtav tarbijale, kellele pakutakse toote „Champagner Sorbet“ pakendeid, esiplaanil trükitud kork traadiga, millega see pudelile kinnitatakse, pooltäis pokaal joogiga, mis on eeldatavasti šampanja. Tagaplaanil, ehkki hästi äratuntavalt, on Prantsuse vahuveini pudel.

84. Ma ei usu, et niisuguste elementide tähtsusest saaks mööda vaadata selle hindamisel, kas toiduaine tootja või turustaja kasutab KPNi Champagne kaitstud koostisaine mainet ära.⁴⁹ Liikmesriigi kohus võib ja peab neid tegureid KPNi alusetu kasutamise üle hindamisel arvesse võtma.

85. Määrusega nr 1308/2013 ja direktiiviga 2000/13⁵⁰ püütakse vältida tarbija eksitamist, mille kohta on Euroopa Kohus täpsustanud, et ainuüksi koostise pakendil märkimisest iseenesest ei piisa selleks, et välistada, et selle märgistus ja esitlusviis stimuleerivad ostjat eksitavalt.⁵¹

86. Euroopa Kohus on nimelt juba otsustanud, et selle hindamiseks, kas märgistus võib olla ostjat eksitav, peab liikmesriigi kohus peamiselt tuginema eeldatavale ootusele, mis selle märgistuse suhtes on keskmisel tarbijal, kes on piisavalt informeeritud, mõistlikult tähelepanelik ja arukas seoses toiduaine päritolu, lähtekoha ja kvaliteediga, ning peamine on olla tarbijat mitte eksitav ning mitte viia teda ekslikult arvamusele, et tootel on erinev päritolu, lähtekoht või kvaliteet sellest, mis tal tegelikkuses on.⁵²

48 Selles artiklis on tootjale pakutud kolm võimalust KPNi koostisaine kasutamiseks, et märkida protsentuaalselt nimetatud koostisaine kogus toidus (vt käesoleva ettepaneku punkt 12). Suunistes siiski seostatakse võimalus näidata seda protsentuaalset arvu juhtudega, kus koostisainet ei ole nimetatud müüginimetuses või selle kõrval (nii mõistan selle lisamist selle „puudumise korral“). Tootjale on siduv direktiiv 2000/13, suunised mitte, mistõttu jätab ta selles pakutud valikuvõimalused kasutamata.

49 Kohtuistungil pooled tunnistasid, et põhikohtuasi ei piirdu KPNi kasutamisega sorbeti nimetuses.

50 Artikli 2 lõike 1 punkti a alapunkt i.

51 Kohtuotsus, 4.6.2015, Teekanne (C-195/14, EU:C:2015:361, punkt 38).

52 *Ibidem*, punkt 36 ja seal viidatud kohtupraktika.

87. Pädev kohus peab kaaluma, kas nende graafiliste elementide toote „Champagner Sorbet“ märgistusel kasutamine ei näita muud kui soovi luua ebaproportsionaalselt suur seos KPNiga kaitstud vahuveiniga. Teisisõnu, kas toidu kaubanduslik esitluskuju on tegelikult kantud eesmärgist siduda seda Champagne'i vahuveini mainega, mille kvaliteeti püütakse laiendada ka sorbetile endale.

C. Kolmas küsimus

88. Kolmandale ja neljandale küsimusele vastamine on vahest ülearune, kui lähtuvalt vastusest teisele küsimusele Bundesgerichtshof (Saksamaa Liitvabariigi kõrgeim üldkohus) hindab, et on toimunud KPNi Champagne alusetu kasutamine. Igal juhul peatun nende mõlema analüüsimisel.

89. Kolmanda eelotsuse küsimusega soovitakse kokkuvõttes teada, kas KPNi iseloomuliku nime kasutamine selle juhtumi asjaoludel on selle KPNi väärkasutus, imiteerimine või sellega seose tekitamine.

90. Määruse nr 1234/2007 artikli 118m lõike 2 punktis b on loetletud rida teguviise, mida eristab ebaausus kaubanduses, mis eeldavad KPNi kasutust intensiivsuse kahanevas astmes alates väärkasutusest kuni imiteerimise ja seose tekitamiseni.

91. *Väärkasutus* osutab KPNi täieliku nime kasutamisele samalaadsete toodete kohta. Minu arvates käesoleval juhul ei ole sellega tegu, sest sorbetti müüakse külmutatult, mis ei ole veini puhul mõeldav.⁵³ Samuti ei arva ma, et oleks otseselt tegu *imateerimisega*, sest nimetus „Champagner Sorbet“ sisaldab KPNi muutmata kujul.

92. Keerulisem on otsustada, kas saab juttu olla *seose tekitamisest*, mis on küsimus, mille lahendamisel tuleb lähtuda Euroopa Kohtu praktikast, milles on juba välja kujunenud mõni seda kolmandat tüüpi õigusvastase teguviisi õiguslik tunnus.⁵⁴

93. Selle kohtupraktika kohaselt hõlmab mõiste „seoste tekitamine“ olukorda, kus toote tähistamiseks kasutatav sõna sisaldab *üht osa* KPNist, mistõttu tarbijal tekib toote nime nägemisel kujutlus tootest, mille nimetus on kaitstud.⁵⁵

94. KPNi *osalisele* kasutusele panid viitama faktilised asjaolud kõigis neist kohtuasjadest, mis lahendati vastavate kohtuotsustega, milles KPNidega seose tekitamine oli tingitud vaadeldavate toodete nimede või kaubamärkide mittetäielikust kattuvusest („Gorgonzola/Cambozola“,⁵⁶ „Parmigiano Reggiano/Parmesan“⁵⁷ ja „Verlados/Calvados“⁵⁸).

95. Tegelikult eelistas Euroopa Kohus, kui ta analüüsis määruse nr 110/2008 raames ühe kaubamärgi asja, kus kaubamärk sisaldas täielikult elementi „Cognac“, käsitleda seda pigem „seose tekitamise“ kui „väärkasutusena“, kuigi see puudutas piiritusjooke, mis ei vastanud KPNi tootespetsifikaadile.⁵⁹

53 Hinnang võiks olla teistsugune, kui toote nimi oleks muul kujul, andes tarbijale mõista, et see on külmutatud šampanja, mida saab maitsta sorbetina.

54 Oma ettepanekus kohtuasjas EUIPO vs. Instituto dos Vinhos do Douro e do Porto IP (C-56/16 P, EU:C:2017:394, punktid 94 jj) käsitlesin samuti mõistet „seoseid tekitama“, mida kohaldati sel juhul KPNi Porto/Port kasutamisele liidu kaubamärgis „Port Charlotte“.

55 Kohtuotsus, 21.1.2016, Viiniverla (C-75/15, EU:C:2016:35), punkt 21 ja seal viidatud kohtupraktika, seoses määruse nr 110/2008 artikli 16 punktiga b.

56 Kohtuotsus, 4.3.1999, Consorzio per la tutela del formaggio Gorgonzola (C-87/97, EU:C:1999:115, punkt 25).

57 Kohtuotsus, 26.2.2008, komisjon vs. Saksamaa (C-132/05, EU:C:2008:117, punkt 44).

58 Kohtuotsus, 21.1.2016, Viiniverla (C-75/15, EU:C:2016:35).

59 Kohtuotsus, 14.7.2011, Bureau National Interprofessionnel du Cognac (C-4/10 ja C-27/10, EU:C:2011:484, punkt 58).

96. Piiritusjookide KPNide kohta välja selgitatud põhimõtted võib analoogia alusel üle kanda määruse nr 1234/2007 artikli 118m lõike 2 punktis b nimetatud seose tekitamisele.⁶⁰ Määruse nr 1308/2013 põhjendustes 92 ja 97 on selgitatud, kuidas KPNide kaitse eesmärk ei ole üksnes vältida ebaausat tegevust ning soodustada turu läbipaistvust ja ausat konkurentsi, vaid ka saavutada tarbijakaitse kõrge tase.

97. Samamoodi tuleb arvesse võtta ka kohtupraktikas sedastatud kriteeriumeid, mis lähtuvad selleks, et kindlaks määrata, kas on tegu seose tekitamisega, piisavalt informeeritud, mõistlikult tähelepaneliku ja aruka Euroopa keskmise tarbija arusaamast, proportsionaalsuse põhimõtte avaldumisviisina.⁶¹

98. Jällegi tuleb selle kohtupraktika alusel otsustada, kas käesoleval juhul on tegu KPNiga Champagne seose tekitamisega, otsustada eelotsusetaotluse esitanud kohtul (või vastavatel juhtudel esimese astme kohtutel).⁶² Oma resolutsiooni põhjendamiseks võib ta lähtuda mitte ainult sorbeti nimest, vaid ka ülejäänud elementidest, millega seda toidukaupa kaubanduses pakutakse ja mida ma juba nimetasin.

99. Soovimata tungida eelotsusetaotluse esitanud kohtu pädevusalasse ja reservatsiooniga, et ainult see kohus on võimeline vaidlusaluseid faktilisi asjaolusid täielikult hindama, leian ma siiski, et need graafilised elemendid toote pakendil aitavad võimendada seose tekitamist KPNiga Champagne. Nende kasutamisega lisaks nimele „Champagner Sorbet“ tahavad tootja ja turustaja, et tarbijal tekiks kujutlus kvaliteedist ja prestiižist, mida selle KPNiga seostatakse ja mida püütakse sorbetile üle kanda.

D. Neljas küsimus

100. Bundesgerichtshof (Saksamaa Liitvabariigi kõrgeim üldkohus) soovib teada, kas määruse nr 1234/2007 artikli 118m lõike 2 punkt c on kohaldatav ainult vale- või eksitavate tähistes, mis võivad jätta asjaomasele avalikkusele vale mulje toote geograafilisest päritolust.

101. Selleks et küsimust paremini mõista, on vaja lähtuda eelotsusetaotluse punktist 62 ja järgmistest punktidest. Nendest nähtub, et küsimuse tekitas CIVC argument, kes on seisukohal, et nende tähistes keeld on *üldine* ega kehti mitte ainult neile, kes jätaavad avalikkusele toote geograafilisest päritolust vale mulje.

102. Näib, et eelotsusetaotluse esitanud kohus pooldab pigem seda mõistet rohkem piiravat tõlgendust, see tähendab piiritledes selle üksnes juhtudega, kus KPNi kasutusega avalikkust petetakse või eksitatakse toote päritolu suhtes.

103. Arvan siiski, et kaitse, mille on ühenduse seadusandja tahtnud KPNidele anda, on laiem ja ulatub kaugemale eksitamisest toodete päritolu suhtes, püüdes samuti vältida, et KPN võib vahetagemata kasutusest tingitud tähenduse hajumise tõttu muutuda üldnimetuseks.

104. Määruse nr 1234/2007 artikli 118m lõikes 2 on nimetatud ebaausaid teguviise, millele ma enne viitasin. Kui selle punkt a piirdub KPNide maine kasutamise tegudega ja punkt b väärkasutuse, imiteerimise või seoste tekitamisega, siis punkt c laiendab kaitseulatust, hõlmates sellesse ka „märked“ (s.o tarbijale antav teave) sise- või välispakendil või tootereklaamis, mis – isegi kui need ei tekitavad KPNiga seost – võivad jätta toote seosest selle KPNiga vale või eksitava mulje.

⁶⁰ *Ibidem*, punktid 22-27.

⁶¹ Kohtuotsus, 21.1.2016, Viiniverla (C-75/15, EU:C:2016:35, punktid 26-28).

⁶² Kohtuotsuse Viiniverla punktis 31 tuletas Euroopa Kohus meelde, et liikmesriigi kohtu „ülesanne on hinnata, kas õuntest valmistatud kange alkohoolse joogi jaoks nimetuse „Verlados“ kasutamine kujutab endast määruse nr 110/2008 artikli 16 punkti b tähenduses seoste tekitamist kaitstud geograafilise tähise „Calvados““.

105. Arvan, et selle punkti c mõtet ei muuda see, kui otseselt tarbijani jõudev kaubanduslik teave KPNiga *seostatud* toiduaine kohta võib panna tarbija arvama, et see toode on samamoodi kaitstud ja sama kvaliteediga nagu KPN, kuigi see tegelikult nii ei ole. Vale- või eksitav märges võib mõistagi puudutada toote päritolu, aga ka selle iseloomulikke omadusi (näiteks maitset).

106. Kokkuvõttes ei piirdu neljandas küsimuses viidatud õigusnormiga antud kaitse ainult juhtudega, kus tarbijat eksitatakse toote geograafilise päritolu suhtes.

VI. Ettepanek

107. Esitatud kaalutlustest lähtuvalt teen Euroopa Kohtule ettepaneku vastata Bundesgerichtshofi (Saksamaa Liitvabariigi kõrgeim üldkohus) eelotsuse küsimustele järgmiselt:

1. Nõukogu 22. oktoobri 2007. aasta määruse (EÜ) nr 1234/2007, millega kehtestatakse põllumajandusturgude ühine korraldus ning mis käsitleb teatavate põllumajandustoodete erisätteid, artikli 118m lõike 2 punkti a alapunkt ii on kohaldatav, kui KPNi Champagne kasutatakse niisugustel asjaoludel nagu põhikohtuasjas toidu kohta, mida turustatakse nime „Champagner Sorbet“ all.
2. Määruse nr 1234/2007 artikli 118m lõike 2 punkti a alapunkti ii tuleb tõlgendada nii, et selleks, et hinnata, kas toidukauba „Champagner Sorbet“ puhul, mis sisaldab 12% Champagne'i veini, kasutatakse KPNi Champagne mainet alusetult ära, peab eelotsusetaotluse esitanud kohus hindama, kas on õigustatud huvi, millega on põhjendatud kasutada seda KPNi toote kaubanduslikul esitluskujul. Sobivad tegurid selleks, et kaaluda, kas tegu on selle alusetu ärakasutamisega, on see, et KPNiga Champagne kaitstud ja toidule lisatud koostisaine annab toidule iseloomuliku omaduse, samuti pakendi ja märgistuse elemendid, mis panevad tarbija seostama seda toodet KPNiga Champagne.
3. Määruse nr 1234/2007 artikli 118m lõike 2 punkti b tuleb tõlgendada nii, et selleks, et hinnata, kas toode „Champagner Sorbet“ tekitab selle sätte tähenduses seoseid KPNiga Champagne, peab eelotsusetaotluse esitanud kohus kontrollima, kas toote nimetust ja esitluskuju arvestades võib piisavalt informeeritud, mõistlikult tähelepanelik ja arukas Euroopa keskmine tarbija mõelda, et nimetatud tootel on kaitstud nimetusele omane kvaliteet ja prestiiž.
4. Määruse nr 1234/2007 artikli 118m lõike 2 punkt c ei ole kohaldatav ainult vale- või eksitavatele tähistele, mis võivad jätta asjaomasele avalikkusele toote geograafilisest päritolust vale mulje.